

Pola widzenia książki – opowieści otwarte

Termin realizacji: do 31.12.2023 r.

Projekt „Pola widzenia książki” to wieloletnie przedsięwzięcie z zakresu edukacji literackiej w korespondencji z innymi dziedzinami sztuki. Dom Oświatowy Biblioteki Śląskiej co roku eksploruje inny aspekt edukacyjny, dostosowany do bieżących potrzeb odbiorców. Punktem wyjścia dla projektowania zadania „Pola widzenia książki – opowieści otwarte” była refleksja o harmonizującej i arteterapeutycznej funkcji literatury i opowiadania jako ważnego elementu budującego porozumienie między ludźmi. Jest to szczególnie ważne w dobie intensyfikujących się globalnych problemów i rosnącego kryzysu (ekonomicznego, klimatycznego, kulturowego, itd.). Projekt podkreśla rolę trwałości wypracowywanych przez lat metod i narzędzi pracy, a także zachęca do wspólnego wielowymiarowego kontaktu przez sztukę z własną wrażliwością.

Działania w ramach projektu zostały zaplanowane na przestrzeni czerwca-grudnia 2023 r.:

- **Cykl 3 wystaw pod hasłem „Opowieść wizualna”, prezentujących prace zaproszonych artystów i artystek (Katarzyna Łata, Sybilla Skałuba, Piotr Szewczyk) wraz z oprowadzeniami kuratorskimi dla wszystkich grup wiekowych.**

Dla każdej z wystaw punktem wyjścia był wybrany tekst – wątki zaczerpnięte z twórczości wybitnych pisarzy i poetów literatury światowej (Elizabeth Bishop, Elias Canetti, Lao-Tsy), które zostały przeniesione na grunt innych dziedzin (fotografia, grafika, malarstwo) dzięki pracom Katarzyny Łaty, Sybilli Skałuby oraz Piotra Szewczyka. W ramach każdej z

wystaw odbyły się oprowadzenia kuratorskie (Ewa Kokot). Każda z ekspozycji inspirowana była wybranym cytatem, a założeniem każdej odsłony było indywidualne rozumienie „opowieści otwartej” i zaproszenie odbiorców do tworzenia własnych opowieści na bazie prezentowanych prac. Istotny był transfer z tekstów światowej literatury do innej sztuki i z powrotem do literatury – w postaci opowieści jakie mogą dla siebie stworzyć odbiorcy wystaw i uczestnicy wydarzeń towarzyszących.

Wystawa nr 1 (czerwiec-sierpień 2023 r.) – Katarzyna Łata „Woda płynie dokąd chce”

Wystawa fotografii Katarzyny Łaty nawiąże do twórczości Elizabeth Bishop, w szczególności do wybranego cytatu-hasła z tekstu „Wyobrażenie góry lodowej” (tłumaczenie: Andrzej Sosnowski):

„Do widzenia, mówimy, do widzenia, statek skręca tam, gdzie fale ulegają falom innych fali, a chmury biegną po cieplejszym niebie.

Góry lodowe obligują duszę (...)

aby je tak postrzegała: wcielone, piękne, zbudowane niepodzielnie.”

Artystka za pomocą medium fotograficznego nawiązała do tematu literackiego. Na wystawie zostały zaprezentowane prace z kilku cykli: Elektropolis, Światłoczułość, Mapy, Czwarta współrzędna.

Wystawa nr 2 (sierpień-październik 2023 r.) – Sybilla Skałuba

Wystawa nawiązywała do twórczości Eliasa Canetti, w szczególności do wybranego cytatu-hasła z dzieła „Tajemne serce zegara” (tłumaczenie: Maria Przybyłowska):

„Życ można tylko wtedy, kiedy często nie robi się tego, co się zamierzało. Sztuka polega na tym, żeby wybierać właściwe rzeczy do niezrobienia. Ten, kto jest sobie posłuszny, dusi się nie mniej niż ten, kto słucha innych. Nie dusi się tylko niekonsekwentny, wydający sobie rozkazy, których nie wykonuje.

Niekiedy w szczególnych okolicznościach nie należy bronić się przed uduszeniem.”

Artystka za pomocą grafiki tradycyjnej i nowych mediów nawiązała do tematu literackiego budując wystawę.

Wystawa nr 3 (październik-grudzień 2023 r.) – Piotr Szewczyk

Wystawa nawiązywała do twórczości Lao-Tsy, w szczególności do wybranego cytatu-hasła przewodniego z „Księgi Drogi i Dobra” (w tłumaczeniu Ursuli K. Le Guin):

„Drzewo, którego nie możesz objąć ramionami, było kiedyś małym nasionkiem. Stumiłowa podróż zaczyna się od jednego małego kroku.”

Artysta za pomocą rzeźby, nowych mediów oraz prac z elementami malarstwa nawiązał do tematu literackiego budując wystawę.

- **Warsztaty artystyczne z autorami ekspozycji, nawiązujące do wystaw (dla młodzieży)**

Warsztaty z Katarzyną Łatą, polegały na wybraniu przez artystkę autorskich zdjęć dla grupy licealistów. Każdy uczestnik dokonywał wyboru jednej fotografii, by następnie opisać emocje, uczucia jakie towarzyszą odbiorowi tego obrazu.

Warsztaty z Sybillą Skałubą, w pracowni Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach polegały na tworzeniu grafik i odbitek, łączących element plastyczny oraz fragmenty cytatów literackich zaczerpniętych z wystawy.

Warsztaty z Piotrem Szewczykiem, polegały na wykonaniu własnych prac, wykorzystując narzędzia malarskie i fragmenty tekstów literackich.

- **Warsztaty literackie z Agnieszką Dąbrowską, nawiązujące do wystaw (dla dzieci i młodzieży)**

Zajęcia miały na celu przede wszystkim rozwijać kompetencje do samodzielnego tworzenia opowieści oraz dawać narzędzia do interpretacji tekstu literackiego w nawiązaniu do prezentowanych ekspozycji. Celem warsztatów było otwarcie uczestników na kreowanie własnych narracji, osvajanie ważnych dla nich problemów oraz nazywanie i porządkowanie emocji, które towarzyszą doświadczaniu życia codziennego. Istotnym elementem warsztatów były także rozmowy o terapeutycznej i harmonizującej funkcji literatury. Zajęcia były okazją do wsparcia odbiorców kultury w radzeniu sobie z problemami, stabilizowania i uwalniania własnych narracji o świecie czy też rozumienia otaczającej ich rzeczywistości, w tym uświadamiania m.in. zagrożeń płynących z uzależnienia od mediów społecznościowych. Warsztaty prowadziła doświadczona pedagogożka, jednocześnie praktykująca poetka – Agnieszka Dąbrowska, która posiada doświadczenie w pracy na styku literatury i arteterapii.

▪ Warsztaty artystyczno-literackie z Martą Staciwą i Ireną Imańską (dla dzieci)

Oferta skierowana do kilku grup wiekowych. Dla młodszych odbiorców (przedszkola, szkoły podstawowe) ukierunkowana była na rozbudzenie kreatywności, radości twórczej i osvajanie literatury poprzez sztukę plastyczną w bezpośrednim działaniu. Mając na uwadze wiek uczestników akcent w pracy warsztatowej kładziony był na element plastyczny, a korespondencja wobec literatury była realizowana poprzez proste zadania i zabawy angażujące dzieci w rozumienie wybranych elementów tekstów literackich i prac artystycznych. Dla młodzieży licealnej oferta ukierunkowana była na rozbudzenie własnej ciekawości w zakresie możliwych korespondencji między literaturą i sztuką. Punktem wyjścia była realizacja prac plastycznych w odniesieniu do wystaw, a następnie rozwijanie krótkich narracji słowno-tekstowych („opowieści”) odpowiadających przyjętym strategiom twórczym. Warsztaty rozwijały wyobraźnię

plastyczną, pobudzały rozumienie opowieści poprzez kod plastyczny, niewerbalny. Do współpracy zaproszone zostały profesjonalne edukatorki, zajmujące się czynnie sztukami wizualnymi: Marta Staciwa (ilustratorka, projektantka) oraz Irena Imańska (artystka, edukatorka, nauczycielka sztuki).

▪ Warsztaty artystyczno-muzyczne z Ewą Kokot i Zdzisławem Smucerowiczem dla dzieci (przedszkola)

Warsztaty adresowane do najmłodszej grupy odbiorców (przedszkola). Punktem wyjścia zajęć było poszukiwanie korespondencji literackich, muzycznych i plastycznych względem wystaw. Całość w formie aktywizującej najmłodszego odbiorcę. Spotkania łączyły elementy krótkiego koncertu lub odtworzenia utworów muzycznych wraz z wykładem angażującym dzieci w opowiadanie o muzyce oraz włączenie dzieci w działania plastyczne. Założeniem koncertów było stymulowanie rozwoju dziecka poprzez wybrane fragmenty muzyki klasycznej i improwizacji, które odwoływały się do naturalnych predyspozycji i zdolności dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Cykl z jednej strony edukował dzieci, a z drugiej rozwijał umiejętności muzyczne i twórcze. Podczas koncertów łączone były pojęcia wspólne dla sztuki i muzyki takie jak kompozycja, barwa czy tonacja. Poprzez tę różnorodność przekazane zostało spektrum pozytywnych emocji. Najmłodsi uczestnicy mieli okazję do wyrażania swoich emocji – poprzez ruch, śpiew, wspólne tworzenie utworów muzycznych i obrazów plastycznych. Jednocześnie koncerty zostaną uzupełnione o fragmenty tekstów literackich polskich poetów i pisarzy. Warsztaty prowadzili doświadczeni edukatorzy – Ewa Kokot i Zdzisław Smucerowicz.

▪ Warsztaty wyjazdowe – „Książka przenika sztukę”

W okresie od lipca do września edukatorka Domu Oświatowego Biblioteki Śląskiej, Ewa Kokot, prowadziła warsztaty dla

dzieci i młodzieży w dwóch partnerskich bibliotekach w Polsce (Biblioteka Miejska w Słupsku oraz Biblioteka Miejska w Suwałkach). Ich idea była oparta o pokaz wystawy online oraz wątki literackie przedstawione podczas prezentacji. Młodzi ludzie na podstawie twórczości plastycznej mogli powiązać obraz wizualny z tekstem. Z jednej strony promował literackie aspekty dotyczące sztuki wizualnej z drugiej dobrane specjalnie wątki literatury akcentujące znaczenie obrazu. Warsztaty dla dzieci w Suwałkach nawiązywały do wystawy Syblli Skałuby i grafiki, natomiast zajęcia dla młodzieży w Słupsku poświęcone były sztuce fotograficznej i wystawie Katarzy Łaty.

▪ **Spotkanie finałowe (07.12.2023 r.)**

Finał projektu był okazją do spotkania przedstawicieli wszystkich instytucji partnerskich i prezentacji powstałych prac. Na bazie zebranych efektów warsztatowych powstała publikacja poprojektowa do dalszego upowszechniania projektu zaprojektowana przez Małgorzatę Jabłońską oraz Karty Pracy Twórczej do dalszej samodzielnej pracy uczestników projektu zaprojektowane przez Martę Staciwę. Podczas finału odbyło się spotkanie dla uczestników projektu (liceum i technikum) z Jakubem Pacześniakiem (który opowiedział o aktualnych trendach literackich i najbardziej popularnych „opowieściach”) oraz z Tomaszem Ignalskim (który zaprezentował efekty projektu realizowanego w przestrzeni miasta Chorzów „Wolność czytania” poświęconemu literaturze). Uczestnicy mogli również zobaczyć pokaz slajdów zdjęć dokumentujących ich pracę przy projekcie. Zdjęcia najlepiej oddają emocje młodych ludzi w kontakcie z literaturą i sztuką. Pozwalają powrócić do swoich przeżyć osobistych i wzmacniają więź z biblioteką oraz uruchamiają potrzebę czytania i kontaktu z książką.

[Publikacja podsumowująca projekt „Poła widzenia książki – opowieści otwarte”](#)

Osoby zainteresowane projektem „Poła widzenia książki –

opowieści otwarte” prosimy o kontakt:

Dom Oświatowy Biblioteki Śląskiej

ul. Francuska 12, 40-015 Katowice

tel.: [+48 32 25 54 321](tel:+48322554321)

e-mail: domoswiatowy@bs.katowice.pl

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

**Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego**
